

накопили генеалогічну інформацію про польських громадян, зокрема української національності. Серед інших позитивних моментів цього електронного архівного ресурсу – пошук генеалогічних матеріалів можна здійснювати як за географічним принципом (по місцевості народження чи проживання), так і за конкретною особою.

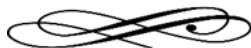
Агенція приватних історичних досліджень «Родоводи» (електронна адреса <https://rodovody.com.ua/>) – спеціалізований інтернет-ресурс для професійних істориків та генеалогів, який співпрацює з багатьма науковими та науково-дослідними установами України та зарубіжжя щодо пошуку та надання за замовленням генеалогічної інформації з різноманітних архівних джерел; цей веб-ресурс дає змогу не лише виконати замовлення з пошуку інформації за прізвищем чи місцем народження, але й походження прізвища та роду, огляд наукової літератури по даному запиту, спілкування в режимі онлайн з провідними пошуковцями тощо [2].

Отже, сьогодні з огляду на сучасні світові тренди інформатизації та диджиталізації діяльності архівних установ державні архіви України активно працюють над розвитком власних електронних ресурсів, насамперед вебсайтів. Вони значно полегшують пошук генеалогічного матеріалу для дослідження родоводу, передусім метричних книг, сповідальних документів та ін. Велике значення також мають і недержавні електронні ресурси, які насамперед спрямовані на пошук інформації про свій родовід.

Список використаних джерел

1. Палієнко М. Репрезентативність веб-сайтів архівних установ та їх роль у розширенні доступу до документної інформації. *Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 7–9 квітня 2015 р., Національний авіаційний університет / редкол. І. І. Тюрменко та ін. Київ: «Талком», 2015. С. 214–218.

2. Агенція приватних історичних досліджень «Родоводи» URL: <https://rodovody.com.ua/index.php/uk/>

**Коноплицька О. І., канд. філол. наук, доц.,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль**

ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕКИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Інформаційне суспільство характеризується зростанням у ньому ролі інформації і знань, кількості людей, зайнятих виробництвом інформаційних продуктів і послуг, домінуванням інформаційних технологій у суспільних та господарських відносинах, створенням глобального інформаційного простору тощо. Найсуттєвішою зміною, що супроводжувала становлення інформаційного суспільства, став перехід від концепції володіння інформацією до концепції відкритого до неї доступу. Основна відмінна риса сучасного інформаційного простору полягає у формуванні системи інформаційних комунікацій, що дає змогу отримати доступ до соціально важливої інформації в будь-якому місці і в будь-який час. Електронні засоби зв'язку уможливають доступ до інформації незалежно від часу і її реального місцезнаходження. Концептуально нове інформаційне середовище вимагає від сучасної бібліотеки відповіді на виклики доби. Йдеться про трансформацію бібліотеки як соціальної інституції.

Електронні технології прийшли у бібліотечні установи – традиційні центри суспільного збереження й використання інформації, що дало відчутний поштовх усім напрямкам бібліотечної справи. А якщо говорити про удосконалення сервісної роботи у бібліотеках, то вони дали змогу значно розширити коло користувачів за їхніми межами.

Чільними функціями бібліотек протягом усього періоду їхнього існування була комунікаційна та інформаційна діяльність, спрямована на налагодження зворотного зв'язку з користувачем, вивчення та задоволення його потреб. У який же спосіб вони трансформуються на сучасному етапі побутування бібліотечних закладів?

У рамках комунікаційної функції бібліотека організовує взаємодію людини з соціальною пам'яттю усього людства, передаючи їй у користування все накопичене цивілізацією культурне надбання. Бібліотека входить у складну систему соціальної комунікації, забезпечує створення, обробку, зберігання і розповсюдження документованих текстів громадського користування. Сучасна бібліотека створює можливості для членів суспільства задовольняти свої інформаційні потреби на знання через сукупність документів, накопичених у фондах, а також використовуючи для цих цілей інформаційні ресурси інших бібліотек та установ. На поточному етапі свого функціонування завдяки інтенсивному міжбібліотечному обміну оцифрованими зібраннями та великій кількості передплатених ресурсів окрема бібліотека має змогу об'єднати під одним дахом більшість книгозбірень, фондів, архівів, сховищ світу. Водночас необхідно зауважити, що інформаційні потреби користувачів можуть бути найрізноманітнішими, вони можуть стосуватися тих чи інших сфер професійної діяльності, питань, пов'язаних з повсякденням, тощо.

До недавнього часу бібліотека визначалася фізичним простором, який вона займає, документними фондами, якими вона володіє, і колом осіб, до неї причетних. Документні фонди організувалися у просторі бібліотеки у такий спосіб, щоб користувач легко міг встановити місце розташування тієї чи іншої одиниці зберігання.

Сучасна парадигма бібліотечного обслуговування ґрунтується не тільки на використанні фонду документів конкретної бібліотеки. Вона передбачає також використання принципово нових можливостей доступу до інформації незалежно від часу і місцезнаходження як документа, так і користувача. Для задоволення інформаційних, освітніх, культурних потреб своїх користувачів бібліотека сьогодні робить доступними не тільки документовані знання, інформацію, що зберігаються в її фондах або на жорстких дисках її серверів. Вона виходить за свої фізичні кордони, переходить з реального простору у віртуальний. З одного боку, вона пропонує доступ до інформаційних ресурсів, що належать іншим суб'єктам інформаційного простору, зокрема представленим у мережі Інтернет. З іншого – створює електронні інформаційні ресурси (бази даних, колекції оцифрованих документів, вебсайти та вебпортали), що перебувають за її фізичними стінами. Нарешті, бібліотека надає віртуальні послуги з пошуку інформації та необхідних знань. Умовно кажучи, сучасна бібліотека стає вузловим центром, котрий концентрує та розподіляє інформаційні потоки.

На слушності доповнення традиційного бібліотечного обслуговування онлайн-консультаванням наголошує і О. Ю. Мар'їна: «Нині складається ситуація, за якої споживач уже не спроможний обробити всю доступну йому інформацію. В межах моделі вільного пошуку він самостійно формує власну „систему інформаційних пріоритетів” на основі пошукових запитів у широких базах даних цифрового контенту. Водночас джерелами масової інформації в абсолютній більшості випадків залишаються професійні структури, зокрема й бібліотеки. У такому разі ключовим механізмом успішної участі бібліотек у процесах формування та використання цифрового контенту є управління інформаційними пріоритетами користувачів» [2, с. 45].

Одним з основних критеріїв оцінювання досконалості бібліотечних технологій є ступінь задоволення інформаційних потреб користувачів та ефективність використання різних засобів доступу до інформації як прямого відображення відповідності ресурсної бази бібліотечно-інформаційної установи потребам усіх верств суспільства та сприяння розвитку його інтелектуального і духовного потенціалу. При цьому практика показує, що формування інформаційної культури користувачів, їхнє уміння користуватися інформаційно-пошуковими системами, електронними носіями інформації, а також професійна компетенція бібліотечного персоналу залишаються актуальними.

Технічна модернізація бібліотечної діяльності забезпечили зміцнення інформаційної функції сучасної бібліотеки. Остання стає повноправним суб'єктом інформаційного простору. Вона різними способами збирає і зберігає документовану інформацію і знання в електронному

вигляді (це і власна робота з оцифрування колекцій та фондів, і співпраця з видавництвами, іншими бібліотечно-архівними установами та окремими авторами щодо надання електронного примірника документа), бере участь у формуванні документного потоку, проводить його аналітико-синтетичну обробку, систематизує й оцінює інформаційні ресурси. Здійснюючи систематизацію та каталогізацію документів, довідково-бібліографічне обслуговування, книгозбірня створює основу для багатьох сучасних інформаційних процесів.

У бібліотеці використовуються різні форми комунікації, які пов'язують найрізноманітніші суб'єкти. Це може бути міжособистісна комунікація, що зв'язує читача і автора, читача і бібліотекаря, читача з іншим читачем, бібліотекаря з бібліотекарем. Бібліотека організує взаємодію між соціальними групами, які відрізняються за віковою, інтелектуальною, культурною, професійною, конфесійною та іншими ознаками. Саме тут можливий інформаційно-психологічний обмін між представниками різних культур, епох, окремою особистістю і всім людством.

Інформаційне суспільство потребує орієнтирів. Справді, накопичення та поширення інформації сягнуло небачених меж, але сам по собі неозорий масив інформації не становить інтелектуальної цінності. Тож саме фаховий добір, систематизація та репрезентація інформаційного контенту з розпорошених джерел є наразі ключовим завданням міжнародної наукової спільноти. Така діяльність, за всієї неминучості автоматизації процесу, не тільки не втрачає своєї актуальності а, навпаки, надає значно ширших повноважень працівникам наукової електронної бібліотеки. Адже часто для отримання по-справжньому верифікованих результатів пошук має бути максимально гнучким, персоналізованим. Звісно, наявний пошуковий інструментарій надає для цього широкі можливості. Однак «жива», нероботизована консультація з фахівцем, залучення до процесу наукового пошуку масиву фонових знань та професійних навичок бібліотекаря як і раніше становлять неабияку цінність.

Сучасна бібліотека завжди була й буде частиною суспільства, відповідно у процесі розширення асортименту сервісів бібліотека формує свій позитивний інформаційний образ та, будучи відкритою системою, отримує додаткові канали реалізації своїх стратегій, через які все більше представників різних верств населення приєднуються до процесу співпраці.

Список використаних джерел

1. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства: монографія; нац. акад. наук України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського. Київ, 2011. 247 с.
2. Каращук О. Бібліотека в сучасному інформаційному просторі. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2016. Вип. 43. С. 596–610. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nbnbuimviv_2016_43_38
3. Мар'їна О. Ю. Бібліотека у процесах формування цифрового контенту. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2012. № 2. С. 41–46.
4. Цурина О. Публічні бібліотеки та їх роль у забезпеченні інформаційних потреб населення. *Бібліотека в інформаційному суспільстві: пошуки гармонії, шляхи трансформації*: тези регіональної науково-практичної конференції (21–22 листоп. 2002 р.). Вінниця, 2002. С. 31–32.

*Ковальська Л. А., д-р іст. наук, доц.,
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця*

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В РОБОТІ АРХІВУ

Здатність працювати з інформацією, творчо використовувати ефективні методи її пошуку та опрацювання за допомогою сучасних засобів інформаційно-комунікаційних технологій є потребою і вимогою сьогодення. Стиль життя соціуму та інформаційні запити